

Голас Радзімы

19 красавіка 1979 г.
№ 16 (1586)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы
Цана 4 кап.

ул. Краснойармейская 9
Гос. 6-ка им. Ленина

20103

22 красавіка ў нашай краіне адзначаецца як Дзень памяці У. І. Леніна, стваральніка Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і заснавальніка першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы, правадыра міжнароднага рабочага класа усіх працоўных. Ідэі і справы Леніна служаць для працоўных невычэрпнай крыніцай натхнення і аптымізму, сілай рэвалюцыйнага абнаўлення свету.

Фота І. ЗОЦІНА і Ю. ІВАНОВА.

ПАЛЁТ КАСМІЧНАГА КАРАБЛЯ «САЮЗ-33»

З ПАВЕДАМЛЕННЯЎ ТАСС

10 красавіка 1979 года ў 20 гадзін 34 минуты маскоўскага часу ў Савецкім Саюзе быў ажыццёўлены запуск касмічнага карабля «Саюз-33» з міжнародным экіпажам на борце: камандзірам карабля двойчы Героём Савецкага Саюза, лётчыкам-касманаўтам СССР Мікалаем Рукавішнікавым і касманаўтам-даследчыкам грамадзянінам Народнай Рэспублікі Балгарыі Георгіем Івановым.

Праграмай палёту прадугледжвалася стыкоўка карабля «Саюз-33» з арбітальным комплексам «Салют-6» — «Саюз-32»

і правядзенне сумесных даследаванняў і эксперымантаў з касманаўтамі Ляхавым і Руміным, якія працуюць на калязямной арбіце з 25 лютага 1979 года.

У адпаведнасці з праграмай палёту 11 красавіка ў 21 гадзіну 54 минуты маскоўскага часу было пачата збліжэнне карабля «Саюз-33» з арбітальным комплексам «Салют-6» — «Саюз-32». Аднак у працэсе збліжэння ўзніклі адхіленні ад штатнага рэжыму ў рабоце збліжальна-карэкціруючай рухальнай устаноўкі карабля «Саюз-33», і сты-

коўка карабля са станцыяй «Салют-6» была адменена.

12 красавіка Мікалай Рукавішнікаў і Георгій Іванов вярнуліся на Зямлю. Спускаемы апарат касмічнага карабля «Саюз-33» у 19 гадзін 35 минут маскоўскага часу зрабіў пасадку ў зададзеным раёне тэрыторыі Савецкага Саюза за 320 кіламетраў на паўднёвы ўсход ад горада Джэзказгана.

Пошукава-выратавальны комплекс ва ўмовах начнога часу забяспечыў хуткае выяўленне спускаемага апарата і эвакуацыю касманаўтаў з раёна пасады.

Камандзір карабля «Саюз-33»

РУКАВІШНІКАЎ

Мікалаі Мікалаевіч

Двойчы Герой Савецкага Саюза, лётчык-касманаўт СССР Мікалай Рукавішнікаў нарадзіўся 18 верасня 1932 года ў горадзе Томску.

У 1957 годзе М. Рукавішнікаў закончыў Маскоўскі інжынерна-фізічны інстытут і пачаў працаваць у канструктарскім бюро, дзе займаўся праектаваннем, распрацоўкай і вырабам аўтаматычных і ручных сістэм кіравання лятальных апаратаў.

М. Рукавішнікаў — член Камуністычнай партыі Савецкага Саюза з 1970 года.

У 1967 годзе М. Рукавішнікаў залічаны ў атрад касманаўтаў, прайшоў поўны курс падрыхтоўкі на пілатуемых касмічных апаратах. Свой першы касмічны палёт ён зрабіў у красавіку 1971 года на караблі «Саюз-10». У снежні 1974 года ў якасці бортінжынера карабля «Саюз-16» выканаў другі касмічны палёт.

М. Рукавішнікаў прайшоў падрыхтоўку ў складзе міжнароднага экіпажа па праграме пілатуемых палётаў «Інтэркосмас».

За ажыццёўленне арбітальнага палёту на касмічным караблі «Саюз-33» і праяўленыя пры гэтым мужнасць і гераізм Указам Прэзідыума Вярхоўнага

Савета СССР званне **ГЕРОЯ САВЕЦКАГА САЮЗА** з уручэннем ордэна **ЛЕНІНА** і медаля **«ЗАЛАТАЯ ЗОРКА»** прысвоена грамадзяніну НРБ касманаўта-да-

следчыку **ІВАНОВУ** Георгію Іванаву.

Лётчык-касманаўт СССР **РУКАВІШНІКАЎ** Мікалаі Мікалаевіч узнагароджаны ордэнам **ЛЕНІНА**.

ПЛЕНУМ ЦК КПБ

У Мінску адбыўся чарговы пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі. Ён разгледзеў пытанне аб выкананні сацыялістычных абавязанняў, узятых працоўнымі

рэспублікі на 1979 год. З дакладам выступіў другі сакратар ЦК КПБ Уладзімір Бровікаў.

Разгледжана таксама арганізацыйнае пытанне. У сувязі з назначэннем Віктара Шавялукі

намеснікам міністра сельскай гаспадаркі СССР ён вызвалены ад абавязкаў сакратара і члена Бюро ЦК КПБ. Сакратаром і членам Бюро ЦК КПБ выбраны Мікалай ДЗЕМЯНЦЕЙ.

назначэнні

Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР назначыў Івана **МАЗАЛЯКУ** міністрам прамысловы гаспадарства БССР, вызваліўшы ад гэтай па-

става Івана **МАЗАЛЯКУ** міністрам прамысловы гаспадарства БССР, вызваліўшы ад гэтай па-

става Івана **МАЗАЛЯКУ** міністрам прамысловы гаспадарства БССР, вызваліўшы ад гэтай па-

става Івана **МАЗАЛЯКУ** міністрам прамысловы гаспадарства БССР, вызваліўшы ад гэтай па-

става Івана **МАЗАЛЯКУ** міністрам прамысловы гаспадарства БССР, вызваліўшы ад гэтай па-

става Івана **МАЗАЛЯКУ** міністрам прамысловы гаспадарства БССР, вызваліўшы ад гэтай па-

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ●

Першая чарга Дзяржынскай бройлернай птушкафабрыкі ўступіла ў строй дзеючых. Яна разлічана на вытворчасць аднаго мільёна мясных куранят у год. У новых птушніках пасялілася больш як дваццаць тысяч маладняку. У інкубатарыяльных машынах закладзена яшчэ сто тысяч яек. К 1980 году новая фабрыка выйдзе на праектную магутнасць, якая складзе 3,2 мільёна бройлераў у год.

НА ЗДЫМКУ: у адным з птушнікаў новай фабрыкі.

ГЕРОІ ПРАЦЫ
За выдатныя поспехі ў вытворчасці і продажы дзяржаве збожжа і іншых прадуктаў земляробства ў 1978 годзе і высокія ўзоры працоўнага гераізму Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР прысвоіў званне **Героя Сацыялістычнай Працы** з уручэннем ордэна **Леніна** і залатога медаля **«Серп і Молат»** Міхаілу Дзерунову — звенявому калгаса «Перамога» Чавускага раёна і Уладзіміру Кірыленку — звенявому саўгаса «Рагін» Буда-Кашалёўскага раёна.

ЮБІЛЕЙ ІНТУРЫСТА
З нагоды 50-й гадавіны ўтварэння Усесаюзнага акцыянернага таварыства Інтурыст у Мінску адбыўся ўрачысты сход грамадска-сці. З дакладам выступіў начальнік упраўлення па замежнаму турызму пры Саўеце Міністраў БССР В. Пазняк. Адбыўся святочны канцэрт.

На ўрачыстым сходзе прысутнічалі сакратар ЦК КПБ А. Кузьмін, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР С. Пілатовіч.

ПЛЕННЫЯ ПОШУКІ ВУЧОНЫХ - МЕДЫКАЎ
Беларускі навукова-даследчы інстытут неўралогіі, нейрахірургіі і фізіятэрапіі з'яўляецца галаўным

станам да яго падлашчывацца не папросіць выдзеліць лепшай зямлі. Прысяджыны ўчастак у сельскага жыхара цяпер невялікі — агарод, садок, ды кветнік пры доме. Асноўны даход дае сям'я работа на грамадскай гаспадарцы. Вось аб агульным полі і класіфікацыя людзі.

Кожнаму калгасу і саўгасу зямля дадзена ў вечнае карыстанне — не абмяняеш і другой нідакуль не прывязеш. Але можна палепшыць зямлю, зрабіць яе прыгажэйшай, больш урадлівай, інакш арганізаваць тэрыторыю. Над гэтым і працуюць землярэ-

НОВЫЯ ГРАНІ СТАРОЙ ПРАФЕСІІ

ЗЕМЛЯМЕРЫ

Надзвычай важнай фігурай быў землямер у старой беларускай вёсцы — лічылі яго другім чалавекам пасля свяшчэнніка. Ён адводзіў сялянам зямельныя надзелы.

З глыбін часоў дайшла да нас народная прымаўка: «Бедная зямелька лепей за багатага мужыка: багаты дасць і квоту возьме, а бедная зямелька што ні зародзіць — усё наша: нашы вярхушкі, нашы і камлюшкі».

Але ж вядома: на беднай зямлі, колькі ні гніся, хлеб расце дрэнна. Таму ўсе свае надзеі селянін звязваў з дабрай зямлямерам: ці наража ён пры выпадку такой зямлі і столькі, каб магла сям'я пракарміцца? Удачу доўга ўспаміналі. І кланяліся землямеру, нібы дабрадзею.

А ў нашы дні які землямер? Ці змянілася ў нас гэтая старая прафесія? Так, вельмі істотна змянілася. І справа не ў тым, што называецца яна цяпер інакш — землеўпарадкачы.

А ў нашы дні які землямер? Ці змянілася ў нас гэтая старая прафесія? Так, вельмі істотна змянілася. І справа не ў тым, што называецца яна цяпер інакш — землеўпарадкачы.

Затрымайся сённяшні землямер хоць на месяц, хоць на год у адной вёсцы, ніхто не

РАБОЧЫЯ ЗАЦІКАЎЛЕНЫ Ў ВЫТВОРЧЫМ ПОСПЕХУ

Сёлета ў пачатку года, на першых старонках газет, як і звычайна, з'явіліся паведамленні аб сацыялістычных абавязальствах калектываў прадпрыемстваў, цэлых гарадоў і галін індустрыі. Працоўныя ўзяліся дэталёва выканаць гадавыя планы, выпусціць больш прадукцыі высокай якасці.

Для чалавека, незнамага з савецкай рэчаіснасцю, гэта, магчыма, здасца дзіўным: хіба нельга проста «лепш працаваць» — не па абавязальству, а за больш высокую плату?

Можна. Але тут уступае ў дзеянне адзін з аб'ектыўных фактараў, уласцівых сацыялістычнай эканоміцы. А іменна — зацікаўленасць саміх працоўных у яе развіцці. Павышаныя абавязальствы, масавае спаборніцтва, аб якіх раскажваюць газеты, і ёсць знешняе праяўленне таго, што савецкі чалавек усведамляе сябе гаспадаром краіны.

Часам гэта называюць «савецкім феноменам», але спаборніцтва за лепшыя паказчыкі ў рабоце ўласціва ўсім дзяржавам, дзе народ узяў уладу і сродкі вытворчасці ў свае рукі.

Спачатку працоўнае саперніцтва, сапраўды, было з'явай выключнай і не мела аналагаў «у часе і прасторы». Яго радзімай стала Расія, дзе ў 1917 годзе перамагла рэвалюцыя рабочых і сялян. Упершыню пасля стагоддзя паднявольнай працы, адзначаў заснавальнік Савецкай дзяржавы У. І. Ленін, яны атрымалі магчымасць працы на сябе. Усведамленне таго, што ён працуе не на капіталіста або памешчыка, падвойвала сілы чалавека, узвышала яго, прымушала ўкладаць у работу ўсю душу.

У 1979 годзе ў СССР будучы адзначацца тры агульнанацыянальныя даты. Адна з іх — 60-годдзе першага Камуністычнага суботніка. У красавіку 1919 года пятаццаць маскоўскіх рабочых-чыгуначнікаў добраахвотна і бясплатна адрамантавалі ў нерабочую суботу некалькі паравозаў. Іх прыклад падхапілі. Рух паўшыраўся з кожным годам.

У 1978 годзе на Камуністычным суботніку, зноў жа добраахвотна і бясплатна, працавалі амаль 150 мільёнаў савецкіх людзей — практычна ўсе занятыя насельніцтва, а таксама студэнты, школьнікі старэйшых класаў і працаздольныя пенсіянеры. Сродкі ад гэтай бескарыслайвай работы пайшлі на будаўніцтва Сібірскага аддзялення Акадэміі сельскагаспадарчых навук, Палаца піянераў на Чукотцы, анкалагічнага цэнтру ў Маскве, многіх бальніц і школ па ўсёй краіне.

Другая дата — п'яцідзясяцігоддзе пачатку масавага сацыялістычнага спаборніцтва. Яна цесна звязана з трэцім — п'яцідзясяцігоддзем савецкіх пяцігодкаў. У 1929 годзе, калі быў зацверджаны першы дзяржаўны пяцігадовы план развіцця эканомікі, рабочыя брыгады Міхаіла Пучына з ленінградскага завода «Чырвоны выбарца» заключылі паміж сабой дагавор аб дэталёвым выкананні планавых заданняў. Ініцыятыва хутка распаўсюдзілася па ўсёй краіне, і пяцігодка была выканана за чатыры гады і тры месяцы.

Магчыма, план быў недакладна разлічаны

«зверху»? Што ж, такое меркаванне дапушчальнае, калі ўлічыць, што гутарка ідзе аб першым вопыце. Але факты гавораць пра другое — аб насычанасці і маштабнасці плана. За першую пяцігодку СССР пабудавалі 1500 буйных прамысловых прадпрыемстваў і зрабіў рашучы крок па шляху да незалежнасці ад імпарту.

З таго часу пяцігадовыя планы, як правіла, перавыконваліся. Сур'езная роля ў гэтым належыць сацыялістычнаму спаборніцтву.

Што такое сацыялістычнае спаборніцтва? Па сутнасці, крытыка рабочымі ўстаноўленых норм і заданняў. Гэта не значыць, што яны заніжаныя. Справа ў тым, што кожнаму токару, ткачу або будаўніку на рабочым месцы больш відаць, як лепш расклаці інструменты, склаці маршрут рухаў, як эканоміць матэрыялы. У тым, што чалавеку, занятаму штодзённа на тых або іншых машынах і механізмах, больш відаць іх недахопы і спосабы ўдасканалення. Іншая справа, ці захочуць людзі звярнуцца да такой крытыкі — трэба ж павышаць нормы для саміх сябе! Сама масавае спаборніцтва ў СССР дае адназначны адказ: людзі добраахвотна бяруць на сябе павышаныя абавязальствы.

Што такое сацыялістычнае спаборніцтва з сацыяльнага пункту гледжання? Перш за ўсё, магчымасць правяць свае здольнасці актыўна ўплываць на кіраванне вытворчасцю, заслужыць прызнанне. Па выніках 1978 года, каля двухсот рабочых сталі лаўрэатамі Дзяржаўнай прэміі СССР. Факт, які падкрэслівае прызнанне іх заслуг у дзяржаўным маштабе і адначасова аўтарытэт рабочай працы ў краіне.

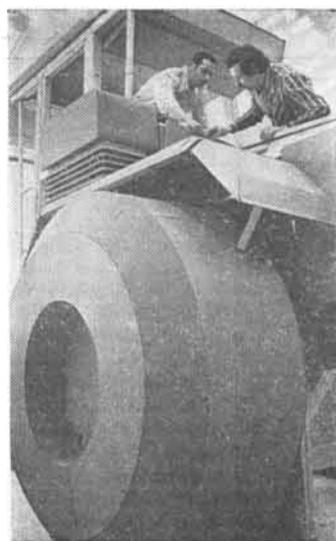
І нарэшце, што такое спаборніцтва з матэрыяльнага пункту гледжання? Гэта больш высокі заробатак, таму што рабочы атрымлівае істотную надбаўку за перавыкананне дзённых і месячных норм, за канкрэтны ўдасканаленні арганізацыі працы, машын і механізмаў.

«Савецкі феномен» уважліва вывучаюць на Захадзе. Заходнеберлінскі вучоны Вольфганг Дзёрстэр, напрыклад, выступае за тое, каб і пры капіталістычным парадку «ўзаконіць» прыцып працы і спаборніцтва як аб'ектыўна неабходную састаўную частку эканамічнай эфектыўнасці.

Так, сацыялістычнае спаборніцтва дае вялікі эканамічны эфект. Але не толькі гэта. Ва ўмовах, дзе ўсе з'яўляюцца саўладальнікамі сродкаў вытворчасці і ўсе зацікаўлены ў агульнай перамозе, яно становіцца і спосабам росту кожнага ўдзельніка: яго пастаяннымі спадарожнікамі сталі ўзаемадапамога і шырокі абмен вопытам. Таму ў спаборніцтве ёсць пераможцы, але няма пераможаных.

Што датычыць свету, дзе пануе прыватная ўласнасць, то там дзейнічае канкурэцыйная людзей і пачыненняў, якая, як заўважыў яшчэ У. І. Ленін, «азначае нечуванна зверскае падаўленне прадпрыемальнасці, энергіі, смелага пачыну масы насельніцтва».

Юрый АЛЯКСАНДРАЎ.

Трактары і сельгасмашыны ў майстэрнях гэтага аддзела можна ўбачыць усюды: іх абрысы — на кульманах, на рабочих стальных, каляровых і чорна-белых адлюстраванні — на планшэтах, якімі ўвешаны сцены. І не дзіўна. Бо ні адна з праектуемых у нашай краіне сельгасмашын не ўвасобіцца ў метале, пакуль не атрымае «добра» спецыялістаў аддзела мастацкага канструявання трактароў і сельскагаспадарчых машын Беларускага філіяла УНДІ тэхнічнай эстэтыкі. Толькі летась яны правялі экспертызу ста шасці вырабаў розных прадпрыемстваў.

Круг праблем, над якімі працуе калектыву філіяла, вельмі шырокі. Сярод іх няма такіх, якія суправаджаюць словы: «распрацоўваецца ўпершыню», «зарубежных аналагаў не мае». А гэта значыць — ідуць беларускія дызайнеры часта непракладзеным шляхам. Новым, напрыклад, у практыцы інстытута стала распрацоўка дызайн-праграмы для прадпрыемстваў сістэмы Белгалоў-энерга. Яна ўключае эстэтычную арганізацыю вытворчага асяроддзя і жылых пасёлкаў энергетыкаў, распрацоўку комплекснага абсталявання адміністрацыйных і грамадскіх будынкаў, шмат іншых звязаных з гэтым пытанняў. Увогуле, распрацоўка дызайн-праграм — цяпер асноўны напрамак у развіцці мастацкага канструявання комплексных аб'ектаў. Першымі ў энергасістэме СССР беларускія дызайнеры ажыццявілі такі вопыт на Рэчыцкім прадпрыемстве энергасетак.

НА ЗДЫМКАХ: пошукава-макетныя работы па стварэнні новага магутнага трактара для Кіраўскага завода вядуць інжынеры аддзела мастацкага канструявання трактароў і сельгасмашын С. ПУМΠΑЎСКИ (злева) і В. КОННАЎ; дызайнер-графік С. САРКІСАЎ; у лабараторыі сектара эрганамічных даследаванняў. Загадчык сектара кандыдат псіхалагічных навук І. РАЗЕТ (у цэнтры) і супрацоўнікі сектара С. АНДРУШКЕВІЧ і У. РОДЫЧ.

скончыў геадэзічны ліцэй — новую навучальную ўстанову ў Вільні. Адкрылі яго — Максімук зразумеў гэта потым — не так сабе. Тагачасныя ўлады Польшчы рыхтавалі кадры для правядзення сярод сялянства суцэльнай хутарызацыі.

Але ўжо даляталі цераз кардон чуткі: у Савецкай Расіі зруйнавалі стары лад жыцця. Агульныя палі завялі, разам гаспадарцаў і не бядуюць, як раней.

Неўзабаве і тут, на Гродзеншчыне, з'явіліся парасткі маладога і новага. Уся краіна прыйшла на дапамогу сялянам былой Заходняй Беларусі, якія ўз'ядналіся са сваімі братамі. Адзін за адным ствараліся калгасы.

Вось у які час запрасілі Максімука быць землеўпарадкачыкам Карэліцкага раёна. На гэтай пасадзе ён прабыў 34 гады. Летась атрымаў персанальную пенсію. Але дома не ўседзеў, стаў рабіць у дарожнай арганізацыі, хаця наведвае і ранейшую сваю службу. Бо там яго вопыт вельмі цэняць.

Інакш складалася жыццё ў Сяргея Язвенкі, інжынера-землеўпарадкачыка Гродзенскага раёна. Вясковы хлопец, ён адразу пасля школы паступіў у Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію. Вучыўся старанна, апраўдваючы стypендыю, якую атрымліваў

ад дзяржавы. Пасля заканчэння акадэміі некалькі год працаваў у праектнай арганізацыі. А цяпер — адказны за зямлю цэлага раёна. Характэрна, што іменна для Гродзенскага раёна нядаўна была распрацавана першая ў краіне схема землеўпарадкавання.

Якія клопаты ў землеўпарадкачыка? Ён надзелены правам дзяржаўнага інспектара, строга сочыць за выкананнем закона аб зямлі. Адводзіць участкі літаральна для кожнай будоўлі. Прымае новыя меліярацыйныя аб'екты. Пад яго кантролем тарфяныя запасы — рэкамендуе, у якой чарговасці «вычэрпваць» гэтыя месцанараджэнні. Гэтак жа ашчадна патрабуе ставіцца да запасаў пяску і гравію.

Раён мае рэзерв зямель для сельскагаспадарчага асваення плошчай 16 з палавінай тысяч гектараў — за кошт лясоў, хмызнякоў, балот...

Трэцяя частка раёна занята лесам. Гэтая прапорцыя будзе захавана. Калі ж не дзе трэба будзе высекчы зялёны масіў, лес адразу атрымае кампенсацыю ў другім месцы.

К 1990 году ў раёне намерана пабудавачь 30 сажалак агульнай плошчай 0,9 тысяч гектараў...

Ведаючы гэты рух рэсурсаў, землеўпарадкачык право-

дзіць прадуманую гаспадарчую стратэгію.

«Даць полю прастор!» — вось дэвіз сучаснага землеўпарадкавання. Палі пераўтвараюцца так, каб на іх магла ў поўную сілу працаваць магутная тэхніка, каб тут, як у цэлу, усё ішло па тэхналагічнаму ланцужку.

Прыемны воку новы аграрны ландшафт — шырыня палёў, пакрытых прыгожай зелянінай. Знікаюць з нашых сельскіх пейзажаў апошнія прыкметы мінулага: маленькія астраўкі хмызняку сярод нівы, блытаніна сцяжынак, якія перасякалі поле, закінутыя хутары...

З улікам спецыялізацыі той або іншай гаспадаркі складаюцца севазвароты — што за чым будзе на палях расці. Зараз у раёне асвоена 170 севазваротаў, а да 1990 года асвоіць 280. Паколькі нагрук на глебу ўзрасла (цяпер тут атрымліваюць тры—пяць каласоў там, дзе нашы дзяды вырошчвалі толькі адзін), вельмі надзённай стала ахова зямлі ад эрозіі — разбурэння ветрам, вадой. Вось чаму палавіна гаспадарак Гродзенскага раёна атрымала праекты палёў севазвароту, якія ўключаюць меры барацьбы з эрозіяй.

Стваральная праграма нашай рэспублікі, характар задач, што вырашаюцца сёння,

выклікаюць павышаны попыт на спецыялістаў па землеўпарадкаванню. Іх рыхтуюць у дзвюх навучальных установах: Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі і Пінскім саўгасе-тэхнікуме. Акадэмія дае вышэйшую інжынерную адукацыю, а тэхнікум — сярэдняю спецыяльную. Штогод дыпламы землеўпарадкачыкаў атрымліваюць 150 маладых людзей. Гэты ўрачысты дзень бывае летам.

Але ўжо вясной, за некалькі месяцаў да заканчэння вучобы, выпускнікі ведаюць, дзе яны будуць працаваць, на якой пасадзе. Іх ужо чакаюць у розных арганізацыях — меліярацыйных, будаўнічых, геалагічных і іншых. Але самая вялікая заяўка паступае заўсёды ад рэспубліканскага праектнага інстытута «Белгіпразем». У яго галоўным інстытуце і пяці філіялах працуе каля 1300 такіх спецыялістаў, у асноўным выпускнікоў акадэміі. Праз паўтара—два гады навічок, калі ён не лянны, ідзе на павышэнне. Яго называюць кіраўніком групы, галоўным спецыялістам, у яго высокі заробатак.

Работа цікавая, творчая — складаць праекты па арганізацыі сельскагаспадарчай тэрыторыі. Тут малады землеўпарадкачык кансультуецца са спецыялістамі сумежных

галін — аграномам, эканамістам, гідратэхнікам. Да яго паслуг — настольныя камп'ютэры, навіейшыя ЭВМ, здольныя рашаць вялікія праграмы разлікаў. Для складання некаторых зямельных праектаў цяпер шырока выкарыстоўваюцца даныя касмічных даследаванняў.

Гэты інстытут пастаўляе звесткі для дзяржаўнага ўліку зямель. Яго супрацоўнікі падтрымліваюць на ўзроўні сучасных ведаў інфармацыю літаральна аб кожным кавалачку зямлі: у якім ён стане, як яго можна палепшыць, для якіх мэт выкарыстаць.

Летась у інстытуце закончана распрацоўка Генеральнай схемы выкарыстання зямельных рэсурсаў БССР. Яна малое карціну да 1990 года, а затым будзе прадоўжана да 2000-га.

Землеўпарадкаванне асвойвае цяпер яшчэ адну сферу дзейнасці: многія яго распрацоўнікі накіраваны на ахову прыроды. Ствараюцца зоны адпачынку, запаведнікі. Ідзе пераўтварэнне вялікіх тэрыторый, і важна не пакрыўдзіць ні адзін куток. Гэта ўлічваецца ў новых праектах: захоўваюцца некранутымі месцы знаходжання рэдкіх жывёл і птушак, участкі каштоўнай флары.

Ляліна ШУМАН.

ВЕЛИКИЙ ДРУГ УГНЕТЕННЫХ НАРОДОВ

Советский народ, все прогрессивное человечество отмечают день рождения Владимира Ильича Ленина — основателя Коммунистической партии Советского Союза, вождя Великой Октябрьской социалистической революции и организатора первого в мире государства рабочих и крестьян. Ленин родился 22 апреля 1870 года в городе Симбирске на Волге (ныне Ульяновск). Отец Ленина, симпатизировавший революционерам, своих детей воспитывал в духе уважения к свободе и ненависти ко всем угнетателям. Молодой Ленин рано познакомился с учением Карла Маркса и Фридриха Энгельса.

Жизнь Ленина — это жизнь борца за дело народа. Он перенес все тяготы и испытания революционера: тюрьмы, ссылки, полицейские преследования и вынужденную 17-летнюю эмиграцию, отдавал без остатка все свои силы революции, социалистическому переустройству общества.

В. И. Ленин не только отстаивал марксизм от попыток ревизии и искажения, но и развил его дальше. Он оставил бессмертное литературное наследие — сокровищницу передовых идей нашего времени. Из-под его пера вышли сотни книг, брошюр, тысячи статей, заметок и других материалов, которые издаются и переиздаются на языках десятков народов мира: к ним обращаются все, кто ищет ответы на жгучие вопросы современности. Ленин — самый читаемый автор в мире. По данным ЮНЕСКО, в прошлом году в разных странах был сделан 201 перевод его произведений.

Пятое собрание сочинений В. И. Ленина в СССР издано в 55 томах. В него вошло около 9 тысяч произведений и документов.

В своих работах В. И. Ленин показал, что капитализм переживает последнюю стадию — империализм, что XX век — век освободительных революций. Он разработал теорию социалистической революции.

Ленинское учение стало компасом в решении сложнейших проблем национально-освободительного движения. Ленин глубоко изучал историю колониальных захватов, процесс создания колониальной системы империализма. Капитализм, писал

В. И. Ленин, перерос во всемирную систему колониального угнетения, финансового удушения горстью капиталистических стран гигантского населения земли. Национально-колониальный гнет неизбежно порождает непримиримый антагонизм между поработенным народом и монополистическим капиталом, поднимает угнетенные народы на освободительную борьбу, которая становится частью общей борьбы против империализма. »

Он пришел к выводу, что народы отсталых стран могут прийти к социализму, минуя капитализм, благодаря помощи им международного рабочего класса, и в первую очередь рабочего класса страны победившего пролетариата. Возможность для угнетенных народов миновать капитализм как общественную формацию В. И. Ленин не связывал непосредственно с приходом к власти в этих странах компартий. При политическом строе, основу которого составляют массовые организации трудящихся, народы отсталых стран смогут прийти к социализму «через определенные ступени развития». Такой путь Ленин связывал, однако, с необходимостью для коммунистов «образовать самостоятельные кадры борцов, партийные организации», первой и необходимой задачей которых является участие в создании и деятельности народных организаций.

Великая Октябрьская социалистическая революция в России претворила в жизнь ленинские принципы самоопределения, равноправия и свободы всех народов России. Советское правительство, возглавляемое В. И. Лениным, отменило все неравноправные договоры, навязанные царским правительством странам Востока.

Революционная Россия стала другом и союзником угнетенных народов. Ленин внимательно следил за национально-освободительной борьбой в колониальных и зависимых странах. Он придавал большое значение съездам народов Востока, встречался и беседовал с видными деятелями национально-освободительного движения, приезжавшими в Советскую Россию из Китая, Индии, Индонезии, Японии, Монголии, Кореи и других стран.

Ленину были понятны и близки заботы и мечты угнетенных народов. Видный французский коммунист Поль Вайян-Кутюрье так писал о Ленине: «Человек, потрясший весь мир, в чьем сознании беспрерывно переваривалось все, чем жил и дышал этот мир, этот человек сохранил в себе до конца сознательной жизни удивительную способность чувствовать и мыслить, как китайский кули, как носильщик-негр. Угнетенный аннамит, индус были ему так же понятны, были такой же открытой книгой, как ленинградский металлист, как парижский текстильщик, как шахтер из Новой Вирджинии».

В приветствии Индийской революционной ассоциации Ленин призывал к общей борьбе против угнетателей.

Он приветствовал пробуждение Африки. Африка своим пробуждением к борьбе «напоминала о своей претензии быть людьми, а не рабами...».

В первые годы Советской власти были заключены договоры о мире и дружбе с Афганистаном, Ираном и Турцией. Советское правительство поддерживало независимость и самостоятельность молодых национальных государств, считало одной из своих важнейших задач способствовать их развитию и процветанию.

Молодая республика, говорил Ленин, выступает не только как представитель пролетариев, но и как представитель угнетенных народов, ее существование и политика создают совершенно иные международные отношения, дающие возможность всем поработенным народам избавиться от империалистического гнета. «...Народы приучаются ходом вещей смотреть на Россию, как на центр притяжения».

Ленин предвидел неизбежность крушения колониальной системы империализма. Это предвидение подтверждено жизнью. В 1919 году колонии, полуколонии и зависимые страны занимали 72 процента территории планеты и в них проживало свыше 69 процентов населения мира. Сегодня от прямой колониальной зависимости освобождено примерно 2 миллиарда человек и появилось более 80 независимых государств.

Елизавета ОРЛОВА,

При мінскім домакіраўніцтве № 35 створан фізкультурна-спартыўны клуб, які назваў «Саюз-9». У дзяццэй заўсёды многа цікавых спраў — яны наладжваюць зімовыя і летнія спартакіяды, паходы ў лес, экскурсіі ў музеі. У час экскурсіі дзяццей у Музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны зроблен здымак фотакарэспандэнта Г. УСЛАВАВА.

Што? * Як? * Чаму?

Незнаёмец падышоў да групы савецкіх турыстаў і папрасіў расказаць што-небудзь пра яго родныя мясціны, пра Беларусь. Заўважыўшы, з якой прагнасцю чалавек ловіць кожную знаёмую назву, адзін з турыстаў спытаў: «Чаму вам не з'ездзіць туды?» Аднак ашаламіў усіх: «Я быў паліцаем. А ў вас ніхто не забыты і нішто не забыта». Савецкі лозунг у вуснах здрадніка прагучаў як прысуд самому сабе. І ніхто з турыстаў не стаў тлумачыць незнаёмцу, што ў нашай краіне словы «ніхто не забыты, нішто не забыта» маюць зусім іншы сэнс, што мы ўношваем іх дзецям на дзеля помсты ваенным злачынцам, а каб з маленства навучыць цаніць мір і ўшаноўваць памяць тых, хто заплаціў за яго сваім жыццём.

«ЛЕТАПІС НАРОДНОЙ СЛАВЫ»

У нашай рэспубліцы вядзецца фактычна з першых год Савецкай улады. Але апошнім часам работа набыла выключна шырокі размах, у ёй практычна ўвасабляецца дэвіз «ніхто не забыты, нішто не забыта». «Мы ставім перад камсамольцамі, пісьменнікамі, журналістамі, гісторыкамі, краязнаўцамі задачу запісаць расказы аб барацьбе з фашызмам усіх без выключэння ўдзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны, партызанскага руху і патрыятычнага падполля, усіх відавочцаў ратных і працоўных подзвігаў нашых людзей у гады ваеннага ліхалецця».

Гэтыя неацэнныя сведчанні памяці сэрцаў чалавечых будучы пакладзены ў аснову летапісу народнай славы. Ні адно імя воіна, партызана, падпольшчыка, ні адно імя жанчыны або дзіцяці, якія сталі ахвярай фашызму, не павінна быць абдыгана, прапушчана або забыта».

Так сказаў на XXVI з'ездзе камсамола Беларусі першы сакратар ЦК КПБ П. Машэраў, які ў гады Вялікай Айчыннай вайны быў партызанскім камандзірам і ўдастоены звання Героя Савецкага Саюза.

«Летапіс» ствараецца ў кожным раёне, у кожным горадзе.

Актывісты-краязнаўцы, прадстаўнікі грамадскасці вядуць пошуку дакументаў у архівах і музеях, у прыватных асоб, публікацыі — у кнігах і перыядычных выданнях, запісваюць успаміны ўдзельнікаў і сведкаў падзей. На ўлік бяруцца ўсе ветэраны працы, удзельнікі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў. Кожны факт дакладна вывараецца. Калі не захавалася ніякіх дакументаў, патрэбна пацвярджэнне не менш як трох сведкаў. У самых адказных і складаных выпадках для ўстанаўлення ісціны збіраецца сход жыхароў той мясцовасці, дзе адбываліся падзеі. Так «Летапіс» становіцца народным не толькі таму, што сведчыць пра гераізм і мужнасць людзей усіх узростаў, мужчын і жанчын, але і таму, што ён — плён калектыўнай думкі.

Гісторыкі і літаратары Беларусі лічаць сваім грамадзянскім абавязкам прафесійную дапамогу энтузіястам-збіральнікам. Мяркуюцца, што завяршэннем гэтай вялікай пошукавай работы стане выданне асобных тамоў па кожнаму гораду і раёну. Уяўляецца, больш за сто унікальных гістарычных кніг!

Вядома, работы шмат, яна зойме не адзін год, але стане дастойным працягам увекавечання памяці пра перажытае. Гераічныя подзвігі савецкіх людзей ужо ўвасоблены ў помніках і манументах, мемарыяльных комплексах і музеях народнай славы. Нашы замежныя суайчыннікі ў час наведання Бацькаўшчыны ніколі не мінаюць Брэсцкай крэпасці-героя, Хатыні, Кургана Славы... Узрушэнне, перажытае тут, не забываецца праз гады.

6 тысяч абеліскаў і іншых мемарыяльных знакаў, 7 тысяч музеяў, пакояў і куткоў баявой славы налічваецца ў рэспубліцы. І за кожным дакументам, кожнай рэліквіяй — лёс чалавека.

Магчыма, некаму здасца, што ў ідэі стварэння «Летапісу» няма нічога новага. Маўляў, амаль ва ўсіх народаў ёсць звычай шанаваць продкаў, ставіць помнікі на іх магілах, расказваць дзецям пра мужныя ўчынкi старэйшых. Цудоўна, мы ж не пярэчы гэтаму. Толькі наша грамадства, якое стаіць на больш высокай ступені сацыяльнага развіцця, свядома ідзе далей у традыцыйным ушанаванні свайго мінулага. Савецкія людзі берагуць памяць не толькі пра родзічаў, але і пра ўсіх тых, для каго гонар і незалежнасць Радзімы былі даражэй за жыццё.

Мы адкрылі новую эру ў гісторыі чалавецтва і абавязаны захаваць для нашчадкаў імяны змагароў за рэвалюцыю, за сацыялістычныя пераўтварэнні ў горадзе і вёсцы. Мы выстаялі і перамаглі ў бітве з фашызмам, і сэрца кожнага патрыёта, што спынілася ў тыя гады, б'ецца ў памяці падростаючых пакаленняў. Гэта патрэбна, каб не парывалася сувязь часоў, каб аднымі і тымі ж ідэямі жылі бацькі і дзеці, каб смела і ўпэўнена глядзелі ў будучыню, ведаючы сілу свайго народа, свайго ладу, інтэрнацыянальную еднасць Краіны Саветаў.

У «Летапіс народнай славы» ўпішуць імя кожнага жыхара Беларусі ці іншай рэспублікі, які сваёй працай, жыццём ці смерцю садзейнічаў узвышэнню моцы і годнасці краіны. І абмінуць тых, хто шкодзіў ёй ці служыў ворагу. Як бы яны ніколі і не жылі на свеце.

Вясна ў Коласавых мясцінах. НА ЗДЫМКАХ: разліў Нёмана; масток у Альбучці.

Фота А. ГЛІНСКАГА.

БЕЛАРУСЬ ЗАПАМІНАЕЦЦА НАДОЎГА

«Сорак шэсць гадоў назад я паехаў за акіяны. І толькі нядаўна наведваў родныя мясціны. Паехаў маладым хлопцам, а вярнуўся старым дзедам. Радзіма ж мая наадварот — памалодзела за гэты час. Мы пабывалі на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі Беларусі. Вельмі ўражае. Яе экспанаты раскажваюць пра сённяшні дзень рэспублікі. Ну, а мінулае гэтай зямлі, тое мінулае, якое прымусяла мяне і іншых беларусаў шукаць лёсу на чужыне, я і так, без экспанатаў, памятаю. Вось і параўноўваю, і бачу — шмат вы зрабілі, добра ідэяце». (З п'есмы Уладзіміра Пасайца — суайчынніка з Канады).

Тысячы замежных гасцей кожны год наведваюць нашу рэспубліку. Адны, такія як Уладзімір Пасавец, захавалі ўспаміны аб нялёгкай працы і бедным існаванні простых людзей пры Уладзе памешчыкаў і фабрыкантаў; другія ж, як прыясеццэ англічанін, сакратар прафсаюза інжынерна-тэхнічных работнікаў Нотынгема, Майкл Хіл, «не ўяўлялі нават, што такое Беларусь і дзе яна знаходзіцца». Яны наогул мала ведаюць праўды пра Савецкі Саюз, бо 95 працэнтаў таго, што пішуць аб ім буржуазныя газеты, — выдумка і паклёп.

Знаёмства з Беларуссю адбываецца на некалькіх турыстычных маршрутах, якія прапаноўвае Усесаюзнае акцыянернае таварыства Інтурыст. У 28 краінах свету дзейнічаюць рэкламна-інфармацыйныя бюро Інту-

рыста. Амаль з 700 замежнымі турыстычнымі арганізацыямі і фірмамі мае гэта таварыства дзелавыя адносіны. У сувязі з юбілеем Інтурыст асабліва старанна рыхтуе праграмы знаходжання замежных гасцей у розных гарадах СССР.

Работнікі Мінскага аб'яднання Інтурыст стараюцца зрабіць праграму наведвання замежных падарожнікамі сталіцы Савецкай Беларусі як мага больш насычанай і разнастайнай.

Гісторыя беларускага народа, аб якой раскажваецца ў час экскурсій па Мінску, а таксама ў час паездак у Хатынь і на Курган Славы, сама па сабе з'яўляецца вельмі цікавым матэрыялам, які адкрывае нашым гасцям вочы на сапраўднасць. На жаль, многія турысты, што прыязджаюць з капіталістычных краін, не ведаюць нават аб такіх не вельмі далёкіх, але трагічных падзеях у гісторыі савецкага народа, як Вялікая Айчынная вайна, якая забрала мільёны чалавечых жыццяў, прынесла гэтулькі гора нашаму народу.

«Вяртаючыся з Савецкага Саюза, мы становімся іншымі людзьмі — убачанае тут прымушае нас зірнуць на многія рэчы па-новаму. Па сутнасці, у нашых галовах адбылася рэвалюцыя», — сказаў той жа Майкл Хіл, выказаўшы тым самым думку тысяч і тысяч гасцей Беларусі.

Як правіла, Інтурыст распрацоўвае праграмы для замежных гасцей з улікам нацыянальных асаблівасцей групы, узросту турыстаў і іх прафесійных інтарэсаў. Многія наведваюць прамысловыя прадпрыемствы, арганізацыі, навучальныя

ўстановы, піянерскія лагеры і дзіцячыя сады. Немагчыма пераацаніць значэнне непасрэднай сувязі людзей розных нацыянальнасцей, якія жывуць у краінах з рознымі дзяржаўнымі сістэмамі, з розным укладам жыцця, але якія жадаюць зразумець адзін аднаго. Дзякуючы магчымасці зносін, якую ахвотна прадастаўляе Інтурыст, замежныя турысты вядуць з сабой не толькі новую інфармацыю, але і прызнанне поспехаў савецкага народа ў розных галінах, разуменне задач, якія вырашаюць працоўныя нашай дзяржавы.

Замежныя госці маюць магчымасць пагутарыць з прадстаўнікамі грамадскасці Мінска, спецыялістамі народнай гаспадаркі, журналістамі, дэпутатамі народных Саветаў, дзеячамі навукі і культуры.

Вялікую цікавасць у замежных турыстаў выклікаюць новыя канстытуцыі СССР і БССР. Таму для гасцей арганізуюцца спецыяльныя гутаркі з гэтых важнейшых дакументах сучаснасці: аб нашым дзяржаўным ладзе, адукацыі, ахове здароўя савецкіх працоўных, сацыяльным забеспячэнні, жыллёвым будаўніцтве, аб развіцці мастацтва, фізкультуры і спорту. Гэтыя гутаркі праходзяць вельмі жыва, палемічна. На кожнае пытанне турыста гаспадары стараюцца адказаць як мага паўней. Бо мы хочам, каб нашы замежныя госці ведалі праўду пра нас, савецкіх людзей, пра нашу краіну, рэспубліку і неслі гэтую праўду сваім суайчыннікам.

Нярэдка даводзіцца чуць ад замежных гасцей, што наве-

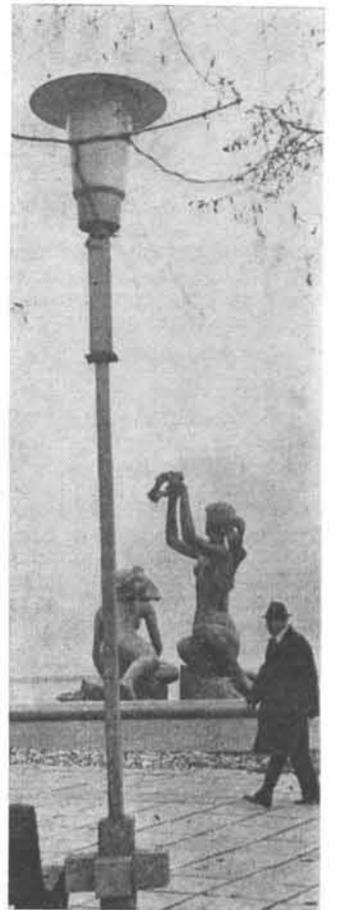
данне Беларусі запамінаецца ярчэй за ўсё. Гэтаму ў немалой ступені садзейнічае створаны ў Мінску спецыяльна для замежных турыстаў Культурны цэнтр Інтурыста. У яго праграме — лекцыі, гутаркі, прагляд мастацкіх і дакументальных фільмаў, а таксама рэкламных — аб турыстычных цэнтрах нашай краіны.

У гэтым годзе з 1 чэрвеня па 30 жніўня ў памяшканні Беларуска-амерыканскага культурнага цэнтру ў Мінску спецыяльна для замежных гасцей будуць выступы з канцэртамі Дзяржаўнага народнага хору БССР і Дзяржаўнага ансамбля танца БССР. Гэта лепшыя прафесійныя творчыя калектывы рэспублікі. «Незабыўныя ўспаміны аб Мінску пакінуў канцэрт Дзяржаўнага народнага хору Беларусі». «Мы асабліва сардэчна дзякуем за вечар, праведзены ў Культурным цэнтры на канцэрце чудаўнага народнага хору Беларусі... Многа такіх самых цёплых водгукаў выказалі нашы замежныя госці, якія наведалі Мінск летась.

Асаблівым попытам у турыстаў карыстаюцца пласцінкі народнай музыкі, хусткі з нацыянальным узорам, неглюбскія ручнікі, слупкія паясы і іншыя сувеніры — усё, што можа нагадаць людзям пра Беларусь, якую раней яны, магчыма, зусім не ведалі.

Замежныя госці, якія прыедуць да нас сёлета, сустрэнуць гасцінны прыём усіх работнікаў савецкай турыстычнай фірмы. Не сумняваемся, што ў памяці іх надоўга застануцца прыемныя ўспаміны аб нашай рэспубліцы, аб добразычлівасці і гасціннасці мінчан.

Галіна КАРПАВА.

Вясновы матуі.

БАЛГАРСКІЯ СЯБРЫ У МІНСКУ

Дэлегацыя партыйных работнікаў Балгарскай камуністычнай партыі на чале з першым намеснікам загадчыка аддзела навукі і адукацыі ЦК БКП Атанасам Паповым, якая знаходзіцца ў Савецкім Саюзе, прыбыла 12 красавіка ў Мінск.

У той жа дзень члены дэлегацыі былі прыняты ў ЦК КП Беларусі. Балгарскія сяброў сардэчна вітаў сакратар ЦК КПБ А. Кузьмін.

У другой палавіне дня балгарскія таварышы наведалі Беларуска-амерыканскія інстытуты.

На наступны дзень дэлегацыя працягнула знаёмства з работай навуковых устаноў рэспублікі.

на зямлі бацькоў

НЕЗВЫЧАЙНА маляўнічыя вёскі Быцені. Каля самай вёскі цячэ Шчара. Палі агаймаваны лёгкімі ўзгоркамі, пакрытымі маладым сасоннікам. Разбіваюцца ў розныя бакі лініі электраперадач. Зімай навокал — белым-бела! Вачэй не адвядзеш...

І пяцьдзесят гадоў назад тут таксама было прыгожа. Гэтак сама падаў на зямлю такі ж лёгкі і пушысты снег, а вясною пакрываліся яркім квяцістым дываном лугі ў пойма Шчары.

Усё было так і ў той жа час інакш. Быценскія палі, пясчаныя і камяністыя, давалі нізкія ўраджай. Цяжка жылося тут селяніну. Вось гэтая нястача і вымусіла Аксінню Марочка (Глушанок) роўна паўстагоддзя назад пакінуць родныя мясціны і падацца за акіяны.

Там, па-сутнасці, і прайшло яе жыццё. Ужо куплена месца на могілках, зроблен надмагільны помнік, на якім высечаны яе імя і імя мужа — Фёдар Глушанка. Такі амерыканскі звычай: паклапаціцца аб самім сабе набыў пасля смерці. Усялякае ж можа здарыцца. Але пакуль што і Фёдар, і Аксіння выглядаюць бадзёрымі, жыццядараснымі.

Засталіся ў Аксінні ў Быцені сваякі. І засталася памяць аб той зямлі, якая ўзгадвавала яе, аб ранішніх рогах, што пяклі ў дзяцінстве яе босыя ногі, аб купальскіх кастрах і дзювохчых вянках на Шчары. Радзіма клікала да сябе. І яна прыхаляла яе наведваць.

Сустрэлі яе тыя ж пералескі, паўзабытыя сцяжыні, родная Быць — усё тая ж і ўжо зусім не тая. На кожным кроку Аксіння Фамінічна рабіла для сябе адкрыцці. Самая звычайная для нашых людзей ява выклікала ў яе здзіўленне.

Пад'ехала неяк да суседа машына хуткай дапамогі. У госці адразу ж пытанне: «Чаго?» Растлумачылі. Тады запыталі: «А колькі гэта будзе кашта-

ПАКЛОН БАЦЬКАЎШЧЫНЕ

ваць?» Сказалі — сумняваецца. Потым ужо, калі самой давялося пабыць у нашых дактароў, пераканалася, што лячэнне сапраўды бясплатнае.

Пры буржуазна-памешчыцкай Польшчы на ўсю Быцень і навакольныя вёскі быў адзін фельчар і адзін прыватны ўрач. За лячэннем да іх звярталіся ў крайніх выпадках. Не па кішэні гэта было быценцам. Зараз тут ёсць добра абсталяваная бальніца. Больш як 80 чалавек медыцынскага і абслугоўваючага персаналу працуюць у ёй. Дапамога хворым аказваецца як у бальніцы, так і дома. І ўсё бясплатна. Быценцы добра ведаюць і паважаюць сваіх медыкаў — Васіля Ушакова, Марыю Казак, Генадзя Шэйка і многіх іншых.

Аксіння Глушанок гасцявала ў Быцені ў дэці, іншай радні, але найбольш была ў пляменніцы Антаніны Монцік. Яна і яе муж Мікалай — пенсіянеры. Жывуць у дастатку. І васьм Антаніна Монцік наважылася зрабіць сваёй амерыканскай дэціцы «візіт у адказ». Потым дома раскажвала:

— Было чаго нашай дэціцы здзіўляцца. Я ж сама пераканалася: дзень знаходжання ў бальніцы там абыходзіцца ў 150 долараў (сюды не ўваходзіць кошт лячэння і лякарстваў), прыём у доктара — 25 долараў. Самая нязначная аперацыя — поўнае разарэнне для сям'і.

Мікалай Монцік, паслухаўшы жончыныя расказы, зрабіў такі вывад:

— Што і гаварыць: розныя светлы, рознае жыццё! Адно толькі слова што значыць — Радзіма!

Дарэчы, яму самому давялося перажыць боль часовай страты Бацькаўшчыны. Коля Монцік быў яшчэ зусім

хлопчуком, калі апынуўся ў гітлераўскім лагеры непадалёку ад Варшавы. Давялося зведаць здзека, пабоі. Скончыўшы з другога паверха разам з такім жа хлопцам, як сам — Сашам Зайко, ён дабраўся да Гута-Міхалінскіх лясоў. стаў партызанскім разведчыкам. Вечарамі гатаваў для народных месціцаў зацірку і іграў на губным гармоніку «Кацошу».

Аксінні Глушанок і яе дзеці — сыну Жору і дачцэ Лідзе — не давялося перажыць ваенных выпрабаванняў. Але яна ведала, якое няшчасце звалілася на яе Радзіму, і ўсім, чым магла, дапамагала: удзельнічала ў зборы сродкаў на абарону Айчыны, заклікала да гэтага сваіх землякоў. Разам з мужам працавала, гадавала і вучыла дзяцей. І як ні цяжка было, дала абодвум вышэйшую адукацыю.

І яе зноў здзівіла: людзі на Радзіме не толькі аднаўлялі разбураную вайной гаспадарку, але і ў гэтых нэймаверна цяжкіх умовах вучылі дзяцей, рыхтавалі іх да новага жыцця. Калісьці на ўсю Быценшчыну была адна царкоўна-прыходская школа. Тры настаўнікі — на ўсю акругу. Вышэй пачатковай адукацыі рэдка хто падымаўся.

Зараз толькі ў Быцені дзве сярэдня школы. Адна — агульная, амаль на тысячу месц. А другая спецыяльная — для дзяцей з дэфектамі мовы. У ёй дзеці ўтрымліваюцца на поўным дзяржаўным забеспячэнні. Настаўнікамі працуюць пераважна выхадцы з Быцені або навакольных вёсак. Адгэтуль выйшлі дзесяткі іншых спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй. Есць і вучоныя. Імя доктара флалагічных навук, прафесара, загадчыка кафедры

Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта Мікалая Грынчыка вядома ў Беларусі. Кандыдатамі навук сталі Іван Паўлавіч і Іван Канстанцінавіч Грынчыкі, Васіль Кузьміч. Да генерал-маёра даслужыўся сын былога селяніна з Доўгай Міхаіл Ермачок. У многіх людзей — цікавыя лёсы.

Зайшла неяк да Монцікаў Ефрасіня Суржынская. Пенсіянерка ўжо, але ні на адзін дзень не пакідае актыўнай грамадскай дзейнасці. Яе можна сустрэць і ў школе, і ў дзіцячым садзе, яна дэпутат сельскага Савета, удзельнічае ў рабоце народнага кантролю. А была ў маладосці батрачкай. У 1939 годзе быценцы паслалі яе сваім дэлегатам на Народны сход, дзе рашалася пытанне аб узяцці ўсёй Беларусі ў адзінай савецкай дзяржаве. Яна была першым старшынёй сельскага Савета ў Быцені і першым з гэтых мясцін дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР.

Пасля вайны яе зноў абралі старшынёй сельскага Савета. Нялёгка было: усюды разруха, спусташэнні, людское гора. Але да яе ішлі як да самага лепшага дарадчыка, як да сябра.

...У Амерыцы сваякі запрасілі Антаніну Монцік наведваць праваслаўную царкву. Яна не веруючая, але ўсё ж згадзілася. З цікаўнасці. Служэнне вялося на англійскай мове. Жанчына, вядома, нічога не разумела. І раптам яе здзівіла: усе прысутныя павярнуліся да яе і пакланіліся. У недаўменні яна спыталася ў сваёй дэціцы, што гэта значыць. І тая растлумачыла:

— Свяшчэннік паведаміў, што ў царкве беларуска з Савецкага Саюза, і што ёй трэба пакланіцца.

І васьм усе пакланіліся. Пакланіліся ёй, Антаніне Монцік, і ўсёй нашай Айчыне.

Мікола РАДЗЮК.

ХТО БАІЦЦА «ФИТИЛЯ»?

Усесаюзны сатырычны кіначасопіс «Фитиль» выходзіць на экраны ўжо семнаццаці год. Савецкі «Фитиль» — з'ява беспрэцэдэнтная ў сучасным кінематографі.

Сатыры прынята баяцца. Хто ж баіцца «Фитіля»?

Гэтае пытанне я задаў галоўнаму рэжысёру кіначасопіса Аляксандру Сталбаву. Сур'ёзны, як і ўсе, чыя прафесія — смех, ён сказаў: — «Фитиль» баяцца тыя, хто блытае дзяржаўную кішэнь з уласнай. Тыя, хто надобра-сумленна ставіцца да сваёй справы. Тыя, хто ляную нядбайнасць па-мастацку дэкарыруе дэмагогіяй... Прасцей сказаць, хто не баіцца «Фитіля»: сумленныя і прыстойныя людзі.

«Фитиль» часам баяцца больш, чым прыговору суда. Быў такі выпадак. Арыштавалі жуліка, які займаўся крадзяжкамі на мясакамбінаце. Аператара, які прыйшоў да яго ў камеру, ён сустрэў не вельмі ветліва: маўляў, мяне турмой не запалохалі, што мне ваша кіназдымка? Але калі даведаўся, што здымаюць для «Фитіля», расплакаўся, упрошваючы не паказваць яго на экране: «Лепш лішняе адседзець...»

Сярод «герояў» «Фитіля» ёсць персанажы і больш «маштабныя». Часопіс уздымае тэмы і агульнадзяржаўнага гучання. Напрыклад, «Фитиль» быў зняты сюжэт пра тое, як сцёкавыя воды аднаго буйнога прадпрыемства знішчалі каштоўныя пароды рыбы ў Волзе. На матэрыялах гэтага сюжэта адбыўся суд, да кіраўнікоў-віноўнікаў аднесліся з усёй строгасцю закона. Або іншы прыклад. Будайніцкім арганізацыям Кіславодска прыйшла ў галаву ідэя — будаваць дамы з... гор, што акружаюць гэты горад-курорт. Пачалі зразаць горы на шчэбне. Умяшляўся «Фитиль» — і мікраклімат славацкага курорта застаўся непарушаным.

Пераказваючы сюжэты «Фитіля», я згадваю аб выніках. Гэта не выпадкова. Асноўная функцыя часопіса заключаецца не толькі ў тым, каб указаць на недахопы, але і ў тым, каб дабіцца іх ліквідацыі. У «Фитіле» нават ёсць спецыяльная рубрыка — «Рэакцыя», у якой часопіс вяртаецца на месцы сатырычных баёў і дасканальна правярае, што ж зроблена.

«Фитиль» выпускаецца ў пракат максімальным у краіне тыражом — амаль дзве тысячы копіі. Гэта ператварае яго ў адчувальны сатырычны кіназалп па галавацях і халтуршчыках усякай масці і рангаў.

«Фитиль» — зусім не выключэнне ў савецкай грамадскай практыцы. Дастаткова сказаць, што прыкладна кожная пятая публікацыя на ўнутраныя тэмы ў вядучых газетах краіны каго-небудзь або што-небудзь крытыкуе. Выдаецца сатырычны часопіс «Крокодил» (тыраж 6 мільёнаў экзэмпляраў), у саюзных і аўтаномных рэспубліках выходзяць яшчэ 19 яго аналагаў агульным тыражом каля 5 мільёнаў экзэмпляраў. І ўсё ж «Фитиль» (ён складаецца, як правіла, з трох сюжэтаў

— дакументальнага, мультыплікацыйнага і ігравога) карыстаецца найбольшай папулярнасцю. Думаю, не толькі таму, што кіно — адно з самых дэмакратычных мастацтваў. У «Фитіле» працуюць літаратары і кінематографісты высокага класа. Сведчаннем гэтага можа служыць нядаўна прысуджаная група стваральнікаў «Фитіля» Дзяржаўная прэмія СССР.

Галоўны рэдактар «Фитіля» — 66-гадовы Сяргей Міхалкоў, буйнейшы савецкі сатырык, творы якога перакладзены на 70 моў і выдаваліся за мяжой каля 900 разоў. Аўтарытэт Міхалкова як вядомага грамадскага дзеяча (ён дэпутат Вярхоўнага Савета СССР), зразумела, дапамагае «Фитілю» ў яго шляху на экран. Не было ніводнага выпадку, каб які-небудзь сюжэт «Фитіля» «закрылі»...

Калі Міхалкоў вазіў часопіс за рубж, многія глядачы былі ўражаны, бо гэтая яркая, дынамічная дзесяцімінутка разбурала існуючы ў іх свядомасці стэрэатып: быццам у СССР няма свабоды крытыкі, а савецкія людзі пазбаўлены пачуцця гумару...

Дзвесце (на сёння) выпускаў «Фитиль» насычаны рознымі адценнямі смеху (ад сарказму да іроніі), што, як вядома, справа вельмі не простая. І ў гэтым немалая заслуга галоўнага рэжысёра — 55-гадовага Аляксандра Сталбова. Вучань выдатнага рэжысёра Міхала Рома, яшчэ да прыходу ў «Фитиль» ён зарэкамендаваў сябе як майстар, які тонка адчувае гумар, — і ў кіно, і ў тэатры, і асабліва на радыё, дзе ён прыдумаў нядзельнае шоу «Добрай раніцы!», якое карыстаецца ўсеагульнай любоўю. Сталбоў залучыў да супрацоўніцтва ў «Фитіле» практычна ўсіх вядомых пісьменнікаў-гумарыстаў, такіх цікавых рэжысёраў, як, напрыклад, Георгій Данелія, Элем Клімаў, Аляксандр Міта.

Але не заўсёды сюжэты «Фитіля» выклікаюць смех. У адным з выпускаў была знята бабуля, якая ідзе па вуліцы з цяжкім чамаданам. Яна перакладвала яго з рукі ў руку, выціраючы пот з іла. Міма праходзілі дзелавыя гараджане, але ніхто не ўзяўся дапамагчы. Нарэшце на дапамогу бабулі прыйшла яе ж равесніца... А ў зале стаяла нейкая сарамлівая дцішняя, нібы кожнага з глядачоў «Фитиль» выкрыў у недастойным учынку.

— Ці лёгка працаваць у «Фитіле»? — спытаў я ў Сталбова.

— Цяжка, — адказаў галоўны рэжысёр. — Па-першае, гэта сатыра, а думаць, што ў сатырыка лёгкі хлеб, мякка кажучы, наўна. Па-другое, ні ў адным з сюжэтаў мы не можам паўтарыцца, кожны з іх — заўсёды эксперымент. І па-трэцяе, наша работа звязана з людскімі лёсамі, мы не маем права незаслужана пакрыўдзіць чалавека, і калі б гэта здарылася, мы б падарвалі прэстыж «Фитіля». Пакуль гэтага не было.

Барыс БЕРМАН,
каментатар АДН
па пытаннях кіно.

Група мінскіх паэтаў і празаікаў, на чале з першым сакратаром Саюза пісьменнікаў БССР Іванам Шамякіным, выязджала на Палессе. Яны мелі цёплыя сустрэчы і гутаркі ў Гомельскім дзяржаўным універсітэце на кафедры беларускай літаратуры, якая пастаянна падтрымлівае цесныя сувязі з пісьменніцкай арганізацыяй, і ў студэнцкім літаратурным аб'яднанні «Крыніца», дзе спрабуюць свае творчыя сілы будучыя крытыкі, паэты, драматургі. Госці дзяліліся сваімі задумамі, адказвалі на шматлікія пытанні, з задавальненнем слухалі меркаванні суб'яднікаў пра сучасны літаратурны працэс у Беларусі, яго ўплыў на фарміраванне асобы.

Пабывалі пісьменнікі і ў Брагінскім раёне: у гарадскім пасёлку Камарын — на радзіме У. Карпава і ў Сабалях — роднай вёсцы Р. Сабаленкі. Тут ад-

быліся вялікія літаратурныя вечары: гучалі вершы, успаміны, беларускія народныя песні. НА ЗДЫМКАХ: Максім ЛУЖАНИН дае аўтографы студэнтам Гомельскага ўніверсітэта; Ніл

ГІЛЕВІЧ гутарыць з удзельнікамі літаб'яднання «Крыніца», пісьменнікі знаёмяцца з работай школьнай бібліятэкі ў Камарыне.

Фота У. КРУКА.

КНИГА ПИСЬМЕННИКА З БЕЛАСТОКА

Жыве ў Польшчы, у Беластоку, беларускі пісьменнік Сакрат Яновіч. Ён часта выступае ў газеце «Ніва», што выходзіць тут на беларускай мове. Нарадзіўся Сакрат Яновіч у вёсцы Крынікі на Беласточчыне. У 1969 годзе ўбачыла свет яго першая кніга «Загоны» — зборнік апавяданняў і мініячур, а ў 1973-м выдавецтва «Іскры» ў Варшаве выпусціла зборнік навіел С. Яновіча.

З творчасцю Сакрата Яновіча — члена Саюза пісьменнікаў ПНР — зараз маюць магчымасць пазнаёміцца і чытачы Беларусі. Мінскае выдавецтва «Мастацкая літаратура» выпусціла яго кнігу прозы «Сярэбраны яздок».

Выданне адкрываецца аповесцю, назва якой вынесена ў загаловак кнігі і пра якую аўтар пасляслова Янка Брыль сказаў, што яна «яшчэ адно свежае слова пра паўстанне, адным з чырвоных правадыроў якога быў легендарны рэвалюцыянер-дэмакрат, мысліцель і публіцыст Кастусь Каліноўскі».

Астатнюю частку кнігі складаюць апавяданні, замалёўкі, гумарэскі. Калі чытаеш зама-

лёўкі, адчуваеш, што пісаў іх паэт. То ўзнісся, то з горыччу суму, напоўненыя рознымі адценнямі пачуцця, яны свеціцца той звычайнай чалавечай думкай, якая настройвае чытача адначасова і на жыццёвы лад, і на паэтычнае ўспрыняццё свету. Як прыклад, прывяду мініячурку «Сыну»: «Рассохлы парог хаты бацькоў пакінуць, каб ад долі ўцячы, — можа жаш. Туманны ўсход і пах ліпаў забыць, каб шумным асфальтам прайсціся, — можа жаш. Усмешку дзяцінства ды радасць жыцця пагасіць, каб далёкія мары наблізіць, — можа жаш. Слова-песню сваю ў пыл дарогі шпурнуць, каб хутчэй слуху верставыя міналі, — таксама можа жаш...

А калі слязамі боль пакоціцца, калыханкі матчыну ўспомні».

З цікавасцю чытаеш апавяданні пісьменніка. Яны кароткія, у аснове іх звычайна ляжыць канкрэтная сітуацыя, падзеі, праз якія высвечваюцца чалавечыя якасці, рысы характару.

Проза Сакрата Яновіча — цікавая, добрая.

Г. ВАСІЛЬЕВА.

НА СЦЭНЕ ЛОДЗІ

На сцэне Вялікага опернага тэатра ў польскім горадзе Лодзі выступалі вядучыя салісты беларускай оперы — народная артыстка Савецкага Саюза Святлана Данілюк і заслужаны артыст БССР, лаўрэат міжнароднага конкурсу імя Чайкоўскага Аляксандр Дэдзік. Яны выконвалі галоўныя партыі Амнерыс і Радамеса ў оперы «Аіда» Дж. Вердзі. Разам з імі выступаў галоўны дырыжор анадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР, народны артыст УССР Яраслаў Вошчак. Гэта сумесная работа — адзін з практычных крокаў у рэалізацыі дагавора аб творчай садружнасці двух калектываў. Дагаворам прадугледжана так-

сама выступленне польскіх артыстаў на беларускай сцэне, запрашэнне на прэм'еры, абмен інфармацыяй аб сцэнічнай дзейнасці, творчыя дыскусіі, узаемны ўдзел у пастаноўках спектакляў.

«ПАНАРАМА СУЧАСНАЙ ПОЛЬСКОЙ КУЛЬТУРЫ»

Фотавыстаўна пад такой назвай экспанавалася ў мінскім Палацы мастацтва. Польская культура мае тысячгадовыя традыцыі. Пабудовы ў раманскім і гатычным сты-

лі, старэйшы ў Еўропе Кракаўскі ўніверсітэт, каралеўскі замак у Вавелі, гарадскія ратушы і палацы, адроджаныя працэсы рэстаўрацыі, з'яўляюцца горадско-сучаснай Польшчы. Падарамі каляровых фатаграфій адлюстроўвае станаўленне тэатра XVIII—XIX стагоддзяў, рэальнага і выяўленчага мастацтва, нацыянальнай літаратуры і музыкі.

Творчасць Міцкевіча і Славцака, Шапэна і Манюшы, Матэікі і братоў Герымскіх умацавала традыцыі польскай нацыянальнай культуры, якая пры народнай уладзе стала звыклым быткам усяго народа.

Польская літаратура, музыка, тэатр і кінематограф з іх наватарскімі пошукамі, малюніца і арыгінальнае народнае мастацтва атрымалі шырокае міжнароднае прызнанне. Гэта знайшло адлюстраванне ў шматлікіх экспанатах выстаў.

ДЛЯ ХАТНЯЙ «ТРАЦЦЯКОЎКІ»

Любімыя карціны... У кожнага яны бываюць «свае». Адных прывабліваюць палотны вядомых майстроў мінулага, іншыя з цікавасцю сочаць за творами нашых сучаснікаў. Да паслуг аматараў прыгожага ў нашай краіне выпускаюцца камплекты паштовак з рэпрадукцыямі твораў мастакоў.

Вось і нядаўна выдавецтва «Советский художник» выпусціла набор паштовак «Сучасныя жывапіс Беларусі».

Кожны з двух выпускаў складаецца з трынаццаці паштовак. У наборы — рэпрадукцыі жывапісных палотнаў беларускіх мастакоў, прадстаўнікоў розных творчых напрамкаў. Сярод іх такія шырокія паштоўкі, як «Пока вядомыя карціны, як «Поле» М. Савіцкага, «Над Прыпяццю» В. Грамыкі, «Маё надраджэнне» Л. Шчамяляева, «Народныя камісары БССР» У. Стальмашонка, «Партызанскі лядовы паўстанне» Я. Зайцава і іншыя.

НА ЧЭШСКОЙ МОВЕ

У пражскім кніжным выдавецтве «Праца» выйшаў на чэшскай мове раман народнага пісьменніка Беларусі Івана Мележа «Людзі на балоце». Гэта не першае выданне твораў беларускага празаіка на чэш-

скай мове. У 1959 годзе выдавецтва «Наша воіска» выпусціла раман «Мінскі напрамак». Раман «Людзі на балоце» пераклаў на чэшскую мову Юры Багар. Мастацкае афармленне зрабіў Расціслаў Міхал.

200 РОЛЯЎ ЗІНАІДЫ КАНАПЕЛЬКА

Актрыса тэатра імя Я. Коласа Зінаіда Канапелька зусім нядаўна прымала шматлікія віншаванні ад калег па працы, удзячных гледачоў, сяброў. 60 гадоў жыцця, 45 з іх аддадзены тэатру. Наша размова з Зінаідай Ігнатаўнай адбылася ў адзін з яе апошніх прыездаў у Мінск. І пачалі мы гутарку з успамінаў пра

ДЗЯЦІНСТВА

На невяліччай чыгуначнай станцыі, непадалёку ад Віцебска, жыла прыгожая дзяўчынка Зіна. Жвавая, рухавая і вельмі эмацыянальная. Яна надзвычай любіла спяваць народныя песні. Суседзі, пачуўшы яе спевы, казалі — «сапраўдная артыстка». А яна марыла стаць, як і яе бацька, чыгуначніцай. Часта ў думках сваіх уяўляла, як яна ў чырвонай шапцы сустракае цяжкі. Вучылася добра — за два месяцы адолела першы клас, і адразу яе перавялі ў другі. З пятага класа вучылася ў Віцебску, жыла ў знаёмых. Сустрэча з выдатным выкладчыкам беларускай літаратуры І. Катковічам аказалася ўплыў на яе далейшае жыццё. Менавіта ад яго перадалася Зіне любоў да літаратуры. У драматычным гуртку, якім ён кіраваў, будучая актрыса сыграла ў самадзейным спектаклі сваю першую ролю — бабульку. Але пра тое, каб стаць актрысай, Зіна і думаць баялася. Уяўляла сябе то ўрачом, то настаўніцай. Што ж, жыццё складваецца не толькі з адных заканамернасцей, ёсць у ім месца і выпадковасцям.

ТЭАТР

Уварваўся ў лёс дзяўчыны нежгуча, але рашуча. Ад сябровак Зіна даведлася, што пры Другім беларускім тэатры (цяпер ён носіць назву імя Я. Коласа) існуе драматычная студыя. Сяброўкі ўгаворвалі яе паспрабаваць здаваць экзамены. І вось аднойчы дзяўчына са страхам адчыніла дзверы студыі. І хаця набор ужо быў закончаны, члены камісіі, артысты А. Радзюльска, А. Ільінскі, Я. Глебаўска, сустрэлі Зінаіду Канапелька ветліва. Яны ўбачылі ў ёй натхнёнасць,

прыродную абаяльнасць, жаданне працаваць. Прывабіў і выдатны голас. Зіна надзвычай шчыра і пранікнёна спявала на экзамене беларускія песні. Рапарт было аднагалосным — залічыць дзяўчыну ў студыю.

Вучылася Канапелька з вялікім захапленнем. Настаўнікамі яе былі выдатныя майстры сцэны — А. Ільінскі, Ц. Сяргейчык, П. Малчанаў. Вучыцца ў іх было чаму і на занятках, і знаходзячыся побач на падмоствах, бо студыйцам часта даводзілася выходзіць на прафесійную сцэну ў невялікіх эпізодах, у масоўках. А потым прыйшлі і

РОЛІ

За гады сцэнічнага жыцця яна сыграла каля двухсот жанчын. Гартую шчыра, у якім Зінаідай Ігнатаўнай занатаваны найбольш значныя ролі. Уражвае не толькі іх колькасць, але разнапланавасць — ад Нэці («Несцерка» В. Вольскага) да Ганерыльі («Кароль Лір» У. Шэкспіра).

Зінаіда Ігнатаўна ставіцца да сваіх гераінь з душэўнай цеплынёй і разуменнем. І мае амаль заўсёды вялікі поспех у гледачоў, бо жаночы лёс падае дакладна, праўдзіва, са шматлікімі пачуццёвымі адценнямі. Яна можа ў ролі выгядаць нават крыху «старасвецкай» жанчынай, якая схільна да сентыментальнасці, а часам узнімецца да трагедыіных вяршынь. Жанчыны ў яе выкананні паўстаюць перад гледачамі шчырымі, без прырошвання.

Зінаіда Канапелька — народная артыстка БССР. І ў адносінах да яе гэта і пачэснае званне, і адна з найбольш адметных творчых характарыстык, бо яна —

НАДЗВЫЧАЙ НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АРТЫСТКА

Прырода яе акцёрскіх пачуццяў увабрала ў сябе ўсе нюансы нацыянальнага характару і тэмперату гераінь — задушэнасць, паэтычнасць, унутраную засяроджанасць, гумар, глыбінныя эмоцыі і многае іншае. Вось Нэця з «Несцеркі»

Віталя Вольскага, якую гледачы ўпершыню ўбачылі ў 1941 годзе. Вяселая, закаханая дзяўчына-прыгажуня з доўгімі русымі косамі ў нацыянальным адзенні быццам з жыцця ўзыхляла на падмоствы. Той, хто бачыў Зінаіду Канапелька ў гэтай ролі, не забудзе і вельмі пранікнёных, то смутных, то вяселых, беларускіх песень, якія спявала на сцэне актрыса. Глыбокае адчуванне сапраўднай народнасці драматургіі і захапленне ёю далі магчымасць не развітацца з матэрыялам чужоўнай п'есы ў сувязі з узростам. Цяпер Канапелька выконвае ролю Мальвіны і робіць гэта з тонкім разуменнем сакавітага народнага гумару.

Высокім драматызмам, сапраўднай народнасцю, шчырай веліччу, што праяўляюцца ў абставінах простых і незвычайных, вызначаюцца характары Паліны з «Трыбунала» А. Макаёнка, Міхаліны з «Трывогі» А. Петрашкевіча, Ганны ў спектаклі «На ростанях» Я. Коласа. Яны вельмі розныя, гэтыя жанчыны, і такія блізкія па свайму духу! І нават калі актрыса іграе сваю армянскую сяброўку, яна вельмі ўмела і тактоўна дапаўняе характар, выпісаны драматургам, блізкім беларускаму гледачу светаўспрыманнем. Так, у адной са сваіх апошніх работ — Сафік у камедыі А. Папаяна «Заставайцеся сонцам» — Зінаіда Канапелька вельмі транна раскрыла характар армянскай жанчыны, сэнсам жыцця якой стала імкненне прыносіць людзям дабро.

А на творчым вечары Зінаіды Канапелька ў рэспубліканскім Доме работнікаў мастацтва я пачуў словы, якія найлепшым чынам завяршылі ў маім уяўленні вобраз таленавітай актрысы з Віцебска. Артыстка Галіна Кухальская сказала, звяртаючыся да юбіляркі: «Нездарма, напэўна, маладыя акцёры паміж сабой зваюць вас матуляй. У словах гэтых удзячнасць за шчыры клопат аб падрастаючай змене. Ад вас мы вучыліся майстэрству, працаздольнасці і самаадданасці ў служэнні мастацтву. Вялікае вам чалавечае дзякуй!»

Вячаслаў РАКІЦКІ.

У Беларускай рэспубліканскай тэатры юнага гледача ідзе спектакль «За ракой маё сяло» па п'есе грузінскага драматурга Шата Роквы. Гэта п'еса аб моладзі, аб умненні чалавека знайсці сябе, сваё месца на зямлі, сваё прызначэнне. Пастаноўка спектакля ажыццёўлена маладым рэжысёрам Юрыем Бярозай.
НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля.

Фота Ч. МЕЗІНА.

МАЛАДЫЯ ПРА МАЛАДЫХ

Зборнік літаратурна-крытычных артыкулаў пад такой назвай выйшаў у выдавецтве «Молодая гвардия» ў Маскве. Гэта ўжо трэці выпуск аналагічнага выдання, аўтарамі якога, як і раней, з'яўляюцца маладыя крытыкі, што даследуюць творчасць сваіх літаратурных ровеснікаў.

Сёлетні выпуск цікавы тым, што ў ім шырока аналізуецца проза беларускага пісьменніка, лаўрэата прэміі Ленінскага камсамола Віктара Казько. Пра яго аповесці «Высакосны год», «Аповесць аб беспрытульным каханні», «Суд у Слабадзе» і іншыя гаворыць у артыкуле «Хлопчык з далёкага перадсвятанкавага дня» Уладзімір Вігілянскі, нядаўні выпускнік Літаратурнага інстытута імя М. Горкага.

ГОСЦІ З КУБЫ

Нядаўна Мінск наведалі госці з вострава Свабоды — крытык і літаратуразнавец, сакратар Савета па крытыцы і літаратуразнаўству Саюза пісьменнікаў і дзеячаў культуры Кубы (УНКАК) Дзесідзерыя Навара і паэт, прэзідэнт секцыі літаратуры правінцыі Сант'яга-дэ-Куба, галоўны рэдактар часопіса «Дэль Карыбэ» Вальда Лейва. Кубінскія пісьменнікі азнаёміліся са славуцасцямі сталіцы Беларусі, наведвалі Курган Славы і мемарыяльны комплекс Хатынь. Мы папрасілі гасцей падзяліцца сваімі ўражаннямі аб наведанні Беларусі.

Вось што сказаў Вальда Лейва: «Самае галоўнае, самае цудоўнае ўражанне — гэта людзі з адкрытымі сэрцамі. Мы наведалі Дом-музей і з'ездзілі РСДРП. Гэта для нас вельмі важны момант, таму што партыя — гэта рухавая сіла ўсяго таго, што мы маем на сённяшні дзень. Тут, у Мінску, мы знайшлі след Фідэля Кастра — яго запіс у кнізе водгукі. Падобныя запісы нашага Фідэля мы бачылі і ў іншых музеях.

Маё знаёмства з Беларуссю пачалося з кнігі Сяргея Смірнова «Брэсцкая крэпасць». Дзякуючы гэтай кнізе мы на Кубе адчулі ўсе цяжкасці вайны, усё, што перажыла Беларусь у Вялікую Айчынную вайну.

Першай нашай просьбай, калі мы прыехалі ў Беларусь, была просьба наведаць Хатынь. У мяне было ўяўленне аб тым, што гэта такое, але ад яго нічога не засталася, калі я ўсё ўбачыў сам. Я ведаў пра спаленую вёску, пра званы, але зусім іншая справа пачуць самому званы Хатыні. Там, на мемарыяле, я зрабіў паэтычны запіс і хачу, каб ён застаўся ў вас:

Праз 30 секунд звоняць званы,
Праз 30 секунд жывая Хатынь уздымае,
Смерць загінула ў вёсцы Хатынь.
Ад кожнага сэрца пахаванага
Вырастае новая бярозка.

А Дзесідзерыя Навара дадаў: «Беларусь — радзіма народных песняроў Янкі Купалы і Якуба Коласа. І мы наведалі літаратурны музей гэтых паэтаў. На Кубе ведаюць таксама імёны Петруся Броўкі, Васіля Быкава, Андрэя Макаёнка. Мы пазнаёміліся з многімі выдатнымі пісьменнікамі вашай рэспублікі. Да гэтага я перакладаў творы рускіх і польскіх аўтараў і цяпер адчуваю, што ў мяне з'явілася яшчэ адна любоў — беларуская літаратура».

Інтэр'ю ўзяла Г. ЯКАЎЛЕВА.

МАСТАКІ—ТЭАТРУ І КІНО

Творчасць беларускіх мастакоў шырока прадстаўлена на ўсесаюзнай выстаўцы твораў мастакоў тэатра і кіно, якая праходзіць у Маскве.

Макеты і эскізы дэкарацый спектакляў, кіна- і тэлефільмаў адлюстроўваюць этапны падзеі ў жыцці савецкага народа.

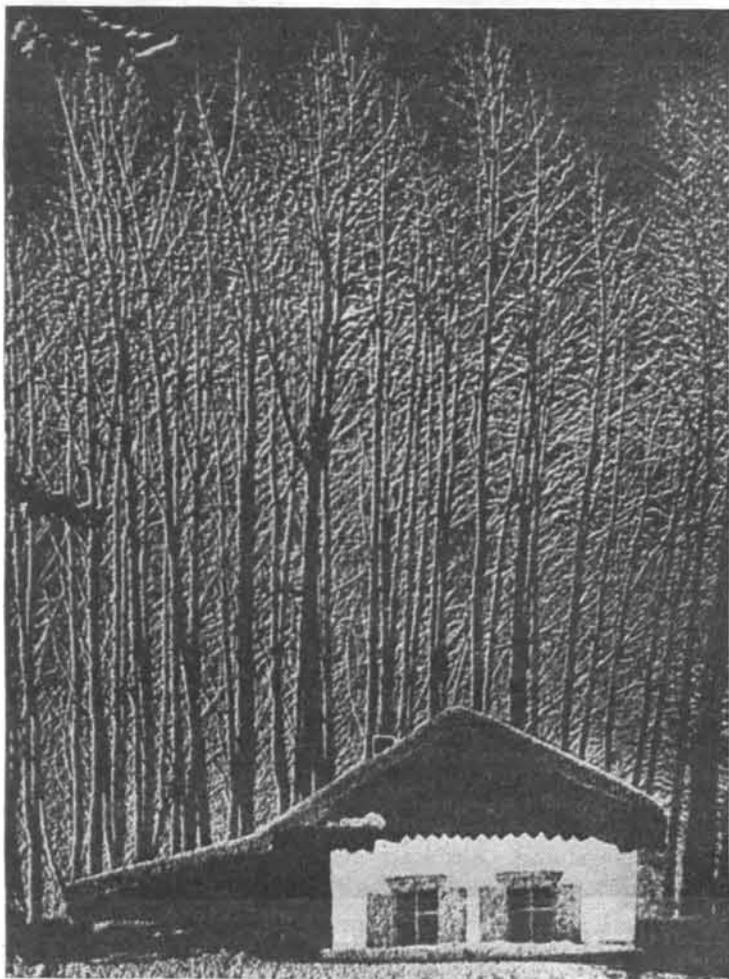
Эскізы дэкарацый народнага мастака Беларусі Яўгена Чамадурава да оперы М. Рымскага-Корсакава «Залаты пеўнік», пастаўленай у Беларускай дзяржаўнай Вялікім тэатры оперы і балета, прыцягваюць тэмпераментным жывапісам, эмацыяналь-

ным, дынамічным рытмам, захапляюць яркай тэатральнасцю, пераносяць гледача ў свет вялікіх прыўзнятых пачуццяў. Цікавыя і своеасаблівыя работы заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Барыса Герлавана. Выкананыя ім эскізы дэкарацый да драмы І. Друцэ «Святая святых», пастаўленай у Беларускай дзяржаўнай акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы, выкарыстоўваюць сучасныя сродкі прасторавага жывапісу, ствараюць інтрыгуючую атмасферу тэатральнага дзеяння. Карыстаюцца поспехам і іншыя работы мінчан.

Мастацкі салон абласной арганізацыі Саюза мастакоў БССР адкрыўся ў Брэсце. Да гэтай падзеі была прымеркавана выстаўка жывапісу, скульптуры, графікі, дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. 70 аўтараў з Брэста і вобласці прадставілі на суд гледачоў свае работы.

НА ЗДЫМКАХ: у выставачнай зале; адзін з удзельнікаў выстаўкі выпускнік Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута мастак Уладзімір ПАШКОЎ.
Фота Э. КАБЯКА.

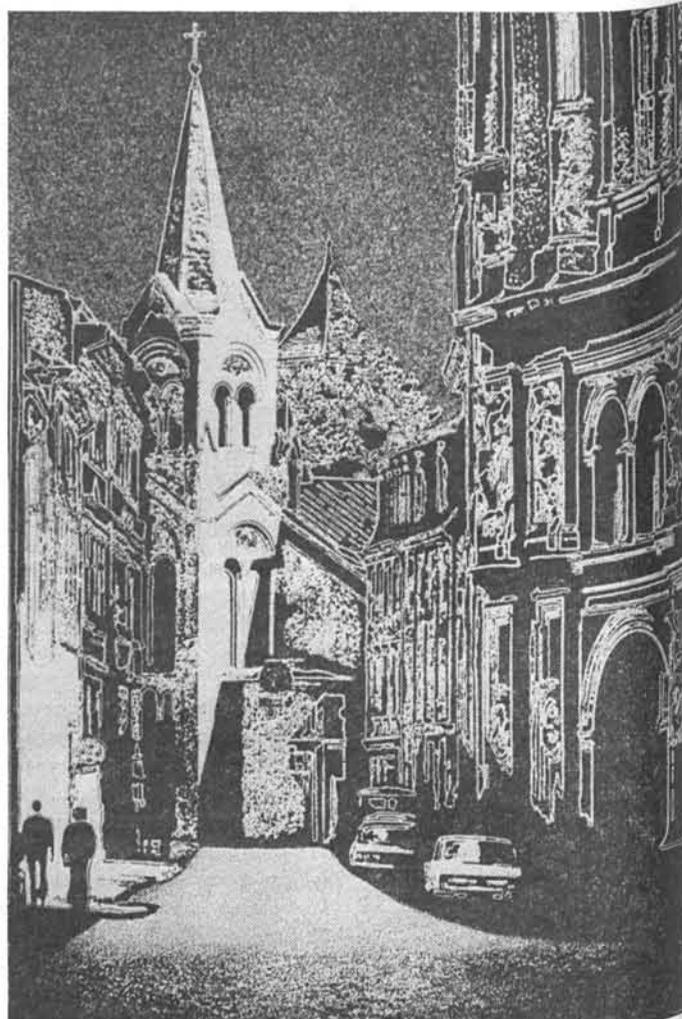

ФОТА- ГРАФІКА СВЕТУ

Работы майстроў з ГДР, Іспаніі, Польшчы, Югаславіі расшырылі геаграфію выстаўкі, якую ўжо чацвёрты раз арганізавалі члены фотаклуба «Мінск». «Фотаграфіку-78» можна назваць выстаўкай міжнароднай. І гэта сведчыць пра важнасць той справы, якую пачалі ў 1971 годзе беларускія фотааматары.

79 аўтараў з 40 гарадоў Савецкага Саюза і названых вышэй замежных краін знаёмлі мінчан са сваімі творчымі пошукамі, поспехамі ў асваенні новых тэм, больш глыбокай распрацоўкай вядомага раней.

«Фотаграфіка-78» будзе паказана, па чарзе, ва ўсіх абласных цэнтрах Беларусі.
НА ЗДЫМКАХ: у мінскім Палацы мастацтва экспануецца «Фотаграфіка-78»; **З. БІЛЗАНС** (Рыга). «Старая Рыга»; **А. ЛАШКОУ** (Новасібірск). «Домік ля лесу»; **У. АСАДЦАУ** (Магадан). «Рыбак».

НЁМАНСКАЕ ШКЛО

— У Бярозаўку? А гэта ўсё прама, ля развілкі — налева, — сказаў сустрэчны і ў сваю чаргу спытаў, не чакаючы адказу: — Што, цікавіцца нёманскім крышталем?..

Праз некалькі мінут наша машына выехала да рэчкі. Заблішчэў блакітны Нёман, акайманы жоўтымі палоскамі пячаных адхонаў, і неяк нечакана, сярод сасновага бору, адкрылася Бярозаўка. Прыціснутая да дарогі, яна падзелена асфальтам на дзве часткі: жылую і вытворчую, як казалі б праекціроўшчыкі.

Летась гэты гарадскі пасёлак Лідчыны адзначаў сваё 95-годдзе. Звычайна такі юбілей ілюструюць калонкамі лічбаў і параўнаннямі: было — ёсць — будзе. Але лепш давайце адхілімся ад прынятай схемы і дадзім слова венгерскаму спадарожніку і гісторыку Андрыяну Рэгенвольскаму. У XVII стагоддзі, калі расцвітала слава беларускіх умельцаў — муляраў, рэзчыкаў па дрэву, ткачоў, ювеліраў, шкляроў, ён пісаў: «...Чыстае неба, урадлівая глеба, прыгажосць дрэваў, садоў, лугоў, рэчак, цудоўны клімат. З першага знаёмства з гэтым краем з'яўляецца думка аб шчодрых руках прыроды, якая спрыяе працвітанню і прывольлю для муз і грацый. Таленавітасць жыхароў поўнасю адпавядае прыгажосці мясцовасці».

Здаўна гэты куток Беларусі славіўся ўмельцамі. Шкляная мануфактура Зянона Ленскага, або па-старому гута, першыя свае бутэлькі,

кубкі і іншы посуд выпусціла ў 1883 годзе. Цяпер на яе месцы шклозавод «Нёман» — трэці па велічыні ў нашай краіне.

Сюды едуць з розных гарадоў Савецкага Саюза, з Англіі, Італіі, Чэхаславакіі — краін, дзе шкло — даўня нацыянальная гордасць, важнейшы артыкул экспарту. Сотні экскурсій пабывалі на заводзе.

Шклозавод «Нёман» — гэта не толькі першакласнае сучаснае прадпрыемства, якое выпускае ў вялікай колькасці выдатныя вырабы (50 мільёнаў штук, 450 назваў штогод), адзначаныя медалямі і дыпламамі разнастайных выставак і конкурсаў. Гэта яшчэ і своеасаблівая мастацкая школа.

Дзесяць тысяч жыхароў у Бярозаўцы. І ледзь ці не кожны другі тут — шкляр. Прафесія стала патомнай у гэтым краі. Сакрэты нёманскага шкла перадаюцца з пакалення ў пакаленне, беражліва захоўваюцца традыцыі. Можна таму і вырабы з нёманскага шкла заўсёды можна пазнаць сярод іншых.

Дарэмна спрабаваць апісаць адценні, гукі гэтага шкла. Яго трэба бачыць і чуць. Бачыць, як у руках майстра вадкая кропля шкла ператвараецца ў кветку са слязой расы або ў грацыёзна-трапяткога аленя, або ў фантастычнае дрэва, пакрытае інеем, або ў каштоўны камень з такім багаццем фарбаў і пераліваў, якому можа пазайздросціць прырода...

Зойдзеш у заводскі музей — і нібы трапляеш у казачную скарбніцу — чаго тут толькі няма! Цяжка назваць колькі-небудзь буйную дату ў жыцці краіны або рэспублікі, на якую бярозаўцы не адгукнуліся б унікальнымі вырабамі. Вялікую партыю сувеніраў падрыхтавалі нёманскія майстры да юбілея рэспублікі, а цяпер працуюць над заказамі для Алімпіяды-80.

Анатоль ВАРВА.

Два гады назад паляўніцтвазнавец Міхаіл Лабада ва ўрочышчы Воўчае Глыбоцкага раёна знайшоў вывадка ваўчанят. Аднаго з іх ён пасадзіў у кануру разам са шчанятамі Піратам і Трызорам. Праз некалькі месяцаў, калі ў кануры стала цесна, шчанят і ваўчыцу Дамку гаспадар перавёў у спецыяльна пабудаваны вальер. Па звычках і інстынктах Дамка адрозніваецца ад сваіх дзікіх суродзічаў. Яна вельмі прывязана да гаспадара, дружыцца з Піратам і Трызорам, разам з імі есць і гуляе. Ваўчыцу не цягне ў лес. Пасля прагулак яна ахвотна зноў вяртаецца ў вальер.

НА ЗДЫМКУ: М. ЛАБАДА адпраўляецца на прагулку з ваўчыцай Дамкай і сабакам Піратам.

Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

Гумар

— Ты выпадкова не ведаеш, хто збіраецца прадаваць машыну?

— Ведаю. Чалавек па прозвішчу Кропачэк з Сегеда. Праз тыдзень-другі ён абавязкова будзе прадаваць сваю «шкоду».

— Ты што, празорлівец?

— Не, проста я добра ведаю

сваю машыну, якую пазаўчора прадаў гэтаму Кропачэку.

Служачы прыйшоў на работу са спазненнем, увесь перабінтаваны. Начальнік спытаў яго, чаму ён спазніўся.

— Я ўпаў з пятага паверха.
— І што ж, вы падалі цэлую гадзіну?

Дзве дамы гутараць аб замужжы.

— Мне здаецца, — гаворыць адна, — што замужжа нагадвае міраж у пустыні — з палацамі, пальмамі і вярблюдамі. Потым знікае палац, за ім — пальмы і, нарэшце, застаешся з адным вярблюдам.

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ШК КП Беларусі.
Зак. 608